

ΣΩΜΑ

Για δεκαετίες έχει απασχολήσει επιστήμονες και φιλοσόφους η σχέση σώματος και πνεύματος και έχουν τεθεί ατελείωτα ερωτήματα. Ο Γάλλος φιλόσοφος Ντεκάρτ (Καρτέσιος) πίστευε ότι ο νους καθοδηγεί το σώμα ως ανώτερη αρχή. Υποστήριζε τη θεωρία ότι σώμα και ψυχή έχουν ξεχωριστή υπόσταση, ώστε και η σκέψη να είναι δυνατόν να υπάρχει χωρίς σώμα.

Ο Γάλλος φιλόσοφος Μισέλ Φουκώ θεωρεί ότι το σώμα καθορίζεται από κοινωνικές δομές εξουσίας. «Το ανθρώπινο σώμα μπαίνει τώρα σε ένα μηχανισμό εξουσίας που το εξερευνά, το αποδιαρθρώνει και το ανασυνθέτει. [...] Η πειθαρχία κατασκευάζει έτσι υποταγμένα και εξασκημένα σώματα, πειθαρχημένα και πειθήνια». Για τον Φουκώ το σώμα είναι η επιφάνεια, πάνω στην οποία εγγράφεται η εξουσία.

Σύμφωνα με τη φιλόσοφο Τζούντιθ Μπάτλερ, η σωματική πραγματικότητα διαμορφώνεται και από το πώς μιλάμε για κάτι, υποτάσσονται δηλαδή σώμα και πνεύμα στις πολιτιστικές νόρμες. Η Μπάτλερ, ως φεμινίστρια, απορρίπτει τον δυϊσμό του Καρτέσιου, ανάμεσα στη δήθεν αμετάβλητη φύση (βιολογικό φύλο) και στον πολιτισμό (κοινωνικό φύλο), κατ' επέκταση ανάμεσα στο σώμα και το πνεύμα. Αυτό συντηρεί το διαχωρισμό ανάμεσα στον «άντρα» και στη «γυναίκα» και κατ' επέκταση τις συνδυαζόμενες σχέσεις εξουσίας. Το σώμα δεν είναι επομένως ποτέ ένα αυτόνομο, ικανό να δράσει σώμα, αλλά πάντα εξαρτημένο από το λόγο και τις νόρμες του. Όποιος/α ξεφεύγει από τις νόρμες και δεν ταιριάζει στην τυπολογία, δεν μπορεί να είναι (νοητό) υποκείμενο. Σύμφωνα με την ίδια πρέπει να αναστοχαστούμε το σώμα μας.

Το ζήτημα της σωματικότητας τίθεται σήμερα εκ νέου, διότι καθίσταται δυνατό, μέσω χειρουργικών επεμβάσεων ή άλλων τεχνολογιών, να αλλάξει το σώμα με τέτοιο τρόπο που παλιότερα ήταν αδιανόητο. Πώς αντιλαμβάνομαι το σώμα μου; Μπορώ να μάθω να αντιλαμβάνομαι και να συνειδητοποιώ το σώμα μου, για να μπορέσω να χτίσω μια ασφαλή και θετική σχέση με το ίδιο μου το σώμα και να νιώσω καλά μέσα στο ίδιο μου το σώμα;

Μέσω των νέων μέσων τίθεται επίσης το ερώτημα, τι ρόλο παίζει το σώμα στο ίντερνετ.

Σχέδιο συζήτησης: Σώμα

- Είναι το σώμα και το «εγώ» ένα και το αυτό;
- Μπορούν να αποκτηθούν μέσω της εξερεύνησης του σώματός μας γνώσεις συνειδητότητας και πνεύματος;

- Μπορούν να επηρεάσουν οι σκέψεις το σώμα μας;
- Πώς μεταχειριζόμαστε το σώμα μας;
- Πόσο σημαντικό μας είναι το σώμα μας;

Σχέδιο συζήτησης: Σώμα και ίντερνετ

- Τι ρόλο παίζει το σώμα στο ίντερνετ;
- Διακρίνει η πλειοψηφία των χρηστών/τριών τη διαφορά ανάμεσα στο πραγματικό και το εικονικό σώμα;
- Δεν έχει σώμα το υποκείμενο στο ίντερνετ;
- Μπορούμε να ανακαλέσουμε το σώμα στο ίντερνετ με γλωσσικές συμπυκνώσεις και συναισθήματα;
- Υπερισχύουν στο ίντερνετ κυρίως πραγματικές απεικονίσεις του σώματος;
- Χρησιμεύει το σώμα στον κυβερνοχώρο σαν μέσο προβολής του εαυτού μας;
- Προτιμάται η εικονική οντότητα σε σχέση με την πραγματική στο ίντερνετ;
- Το γεγονός ότι οι άνθρωποι χρησιμοποιούν εικονικά άβαταρ τούς απομακρύνει από τη βιολογική τους σωματικότητα;
- Μπορούμε να αναγεννηθούμε σε παράλληλους κόσμους;
- Μπορούμε να οδηγηθούμε στο ίντερνετ σε αποσύνδεση της σεξουαλικότητας από το πραγματικό σώμα;
- Ποια είναι η σημασία της προσωπικής ταυτότητας στον εικονικό χώρο;
- Τι απομένει από το σώμα στο διαδίκτυο;

Δραστηριότητα: Βρες μια νέα σωματική εμφάνιση για σένα

Ο άνθρωπος μπορεί μέσω της σωματικής εμφάνισης να εκφράσει πράγματα. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα δεν είναι μόνο τα ρούχα, το στιλ, τα χρώματα, τα κοσμήματα ή τα τατουάζ, αυτά μπορούν να χρησιμεύσουν ως σηματοδοτήσεις, το ίδιο ισχύει και για το φύλο.

Μπορούμε να αποσπαστούμε από τη σεξουαλικότητά μας στο ίντερνετ; Καθορίζει και το φύλο του σώματος το πώς επιδρά κάποιος στην κοινωνία και πώς γίνεται αντιληπτός;

Σε online κόσμους, όπως στο Second Life, οι δυνατότητες πραγματικών δυνατοτήτων έκφρασης αυξάνεται πολύπλευρα. Βρίσκονται χώροι, μορφές και δυνατότητες, μέσω των οποίων μπορούμε να απομακρυνθούμε από τη βιολογική μας σεξουαλικότητα και να αναγεννηθούμε σε έναν παράλληλο κόσμο.

Ως προς αυτό, σημαντικό ρόλο δεν παίζουν μόνο οι εξωτερικές αλλαγές του σώματος, αλλά και οι νέες δημιουργίες στον κοινωνικό τομέα.

Άσκηση: Δημιούργησε εκ νέου τον εαυτό σου

Οι εικονικοί κοσμοί αποτελούν ευκαιρία για την ανακάλυψη της ταυτότητας του χρήστη. Εδώ μπορεί να γίνει και αλλαγή φύλου, για να αποφύγουμε στερεότυπα.

Δημιούργησε εκ νέου τον εαυτό σου, σχεδίασε ένα άβαταρ, μια δική σου φανταστική μορφή, στο ίντερνετ.

Βιβλιογραφικές πηγές:

Preiss, Susanne: Was macht das Internet aus unserem Körper? Zur Bedeutung personaler Identität im Virtuellen Raum. Oder: Was vom Körper im Netz übrig bleibt. Ungedruckte Masterarbeit, Karl-Franzens Universität Graz. Graz 2011.
<http://unipub.uni-graz.at/obvu-grhs/download/pdf/216256?originalFilename=true>
Διαθέσιμο στις 24/05/2018

Υλικό εργασίας

Θεοδωρακόπουλου, Ιωάννα: Πως οι γονείς μπορούν να συμβάλλουν σε μια υγιή εικόνα σώματος των παιδιών τους. *Mother's Blog*:
<https://www.mothersblog.gr/mama/oikogeneia/story/56560/pos-oi-goneis-mporoyh-na-symvalloyh-se-mia-ygii-eikona-somatos-ton-paidion-toys>
Διαθέσιμο στις 18/11/2018